

השייך לבית היא גופו של אדם עצמו המכונה בשם בית וכמ"ש לא יוועו שומרי הבית. וז"ש ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית בירור זה ובירור זה. ואם ימעט הבית מהיות משה פירוש אין בכחו להשלים הבירור שלו. ולקח הוא ושכנו שיהיה לו סיוע מצדיק אחר לכן קודם כל עשיית המצוה אומרים בשם כל ישראל לכלול מצותו בכלל כל ישראל, אך התועלת שלו צריך שתהיה מן הקרוב אל ביתו כלומר צדיק שהוא משרשו או יועיל לתת לו כח וזו הקרבות אינה קרבות של גופים אלא במכסת נפשות ר"ל בחשבון הנפשיות. כי יש גופו רחוק ממנו בקרבות הגופים ורק הוא קרוב לו מצד הנפשות. גם צריך שכל אחד יעשה הכתדלות בכל כחו ולא יתעצל לסמוך על אחרים, ולז"א איש לפי אכלו לפי הכח הנתון בו מלמעלה מכל דבר ודבר, גם צריך לעשות מלאכת הבירור בהצנע שכל דבר הנעשה בהצנע יצליח כמ"ש והצנע לכת עם אלקיך ולז"א תכוסו על השה לשון כסוי, גם תשתדל לעשות בירור שלם וז"ש שה תמים. גם יהיה הבירור בסוד זכר ר"ל משפיע כי כל משפיע מכונה בשם זכר והיינו שהבירור יהיה חזק שימשוך עמו בירורים חלושים של אחרים שיתן וישפיע כח בהם להעלותם למעלה, גם צריך שאתה המברר בעת הבירור גקי מן החטא של תערובת המחשבה כמו בן שנה שאין בו חטא ואין לו מחשבה רעה וכמ"ש רז"ל ע"פ בן שנה שאול במלכו כבן שנה שלא טעם טעם חטא. או יובן זכר בן שנה ר"ל תזכור כשהיית בן שנה שהיה מזונך מצוי לך בדדי אמך בכל עת ולא היה לך זמן קבוע לסעודתך כן אתה תתנהג בתורה ומצות שבהם תעשה הבירור שתהיה עוסק בהם בכל עת וככתוב והגית בו יומם ולילה, וכן הוא אומר בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר :

מן הכבשים ומן העזים תקחו. ג"ל בס"ד ע"פ מ"ש בגמרא דשבת דף ע"ז מ"ט עזי מסגן ברישא והדר אמרי. פירוש שהעזים הולכים בראש העדר. והשיב לו כברייתו של עולם דברי שא חשוכא והדר נהורא, וכן הוא סתם עזים שחורות אבל רחלות אינם שחורות, ופירש הגאון חיד"א ז"ל בכסא דוד דף ע"ח מ"ט

עזי מסגן ברישא פירוש היצה"ר וכחותיו נקראים עזים שהם עזים וקשים והיצה"ט וכחותיו נקראים אמרי כי ידברו במענה רך ולשון רכה עם האדם. והיצה"ר וכחותיו באים לאדם מעת לידה דכתיב לפתח חטאת רובץ אך יצה"ט וכחותיו באים אחר י"ג שנים. והשיב כברייתו של עולם וכו' שהקליפה קדמה לפרי וכן יצה"ר דרגא דחושך בא בראשונה ע"ש. נמצא עזים רמו לכתות יצה"ר וכבשים רמו לכתות יצה"ט והאדם מלבד שצריך ללמוד עצה טובה מיצה"ט ויקח כל דבריו ללכת בהם עוד צריך להטות אזנו לדברי יצה"ר שיקח מהם עניינים טובים ואין לדחות כל דבריו לגמרי כי פו"ר לא תתקיים אלא ע"י כחות יצה"ר שעושים תאוה באדם דהא אנשי כנה"ג כשרצו לבטל יצה"ר דעבירה ותפסו הקליפה שלו או אפילו ביצה בת יומה לא מצאו, וכן יקח חמדה וקנאה וכבוד מכחות יצה"ר לעסוק בהם בעבודת שמים בלבד :

ועוד יש כמה לימודים טובים שהם נלקחים מן כחות יצה"ר ואמשיל משל בדרך מליצה ע"ד המוסר והוא שיצה"ט והיצה"ר פגעו זע"ז, א"ל היצה"ר ליצה"ט עד מתי נהיה לוחמים זע"ז ואתה הולך נגדיי אלי ואינך משלים עמי. והלא שלמה הע"ה קראני זקן ולך קרא ילד וצריך שהילד ישמע לדברי הזקן. א"ל היצה"ט לך קרא כסיל ולי קרא חכם ואין החכם נשמע לכסיל. א"ל היצה"ר אעפ"כ בבקשה ממך תעשה שלום עמי שעה אחת. א"ל היצה"ט מה תרצה בזה השלום א"ל רוצה אני להזמין את אחד מאנשיך במסיבה הגדולה של אהובי וריעי והוא מקום השחוק שקורין טייאטר"ו. א"ל היצה"ט מי הוא זה שתרצה להזמין א"ל חסיד פלוני, א"ל היצה"ט הלא כל הארץ לפניך וכל החצרות פתוחים תלך ותזמין. א"ל זה חסיד גדול ואם אתה לא תאמר לו שילך לא ישמע לדברי לבא למקום השחוק הזה א"ל היצה"ט כן אעשה ואתן לו רשות ועצה שיבא למקום השחוק שקורין טייאטר"ו. אך אימתי תרצה שילך. א"ל אחר שני לילות. א"ל למה לא תזמין בזאת הלילה והלא השחוק הזה נוהג בכל לילה. א"ל כך רצוני שאזמין שם אחר שני לילות. א"ל היצה"ט גם הדבר הזה אעשה וכן היה הלך היצה"ר אחר שני לילות ונכנס בלבו של אותו

היה לי תענוג אחד מעשרה מהם. על כן אני בוכה כי מה שחשבתי ביופי וחשיבות לבי שהוא מגיע למדרגה גדולה בכל הנז"ל הנה בזאת הלילה ידעתי שהוא פחות שבפחותים. והיצה"ר בשמעו דבריו אלו מת לבו בקרבו ויפן ויצא חוצה קומתו כפופה וראשו לארץ מגיע כי לא עלתה בידו מחשבתו ותהי להפך:

והנה אחד ג' וד' ימים פגע יצה"ט ביצה"ר ויאמר לו הלא עשיתי בקשתך ונתת רשות לאותו חסיד ויעצתיו שילך למקום שהזמנת אותו הגד לי עתה איך עלתה הזמנה זו בידך. א"ל היצה"ר הלואי שהיו הרגלים שבורים ולא הלכתי להזמינו. א"ל למה. א"ל אני הזמנתי להפילו ברעה גדולה ונהפך הדבר לטובתו כי אדרבה הוסיף יראה על יראתו וחכמה על חכמתו שלמד מאנשי ותלמידי כמה דברים והוא משתמש בעסק הנגדיי אלי. א"ל היצה"ט ספר לי איך היה הענין הזה א"ל ישב שם עד שעה שמינית מן הלילה והיה רואה כל הדברים הרעים אשר נעשו שם ולא נתנמנם אלא היה מביט בכל דבר בעינים פקוחות ואני הייתי עומד אחריו ושמוח כי אמרתי בלבי אך זה היום שקויתי מצאתי ראיתי. אח"כ הלך לביתו ואני אחריו לראות פרי מעשה אשר עשיתי לו ואשמע קול צעקה ובכיה רבה. ותשאלהו אשתו על דבר הבכיה והשיב לה כו"כ. אז ידעתי שלא עשיתי כלום לעצמי בהזמנה זו אלא אדרבה היה בזה הפסד ונזק גדול כי ראיתו ועמידתו בבית השחוק היתה להוסיף יראה על יראתו. וקריתי על עצמי המשל דאמרי אינשי גמלא אזל למבעי קרני אודני דהו ליה גזיו מנינה. וכל דמעה שהיה מוריד מעיניו בדבר זה היה נמוח כנגדה משומן לבי לוג אחד ולא יכולתי לסבול לעמוד בביתו ותיכף יצאתי וברחתי מביתו. ואבא היום בבוקר לבית הכנסת לעשות מלאכתי עם אנשים שהם תחת ממשלתי להחטיאם בשיחה בטילה בתוך התפלה ועוד כמה מכשולות כמנהגי עמהם בכל יום ויום וארא את החסיד בבית הכנסת מתפלל התפלה בכוונה גדולה ושמחה וחשק רב כפלי כפלים על מנהגו שהיה נוהג בכל יום ואצטער מאד ולא יכולתי להתאפק ולראות ותיכף יצאתי וספרו לי חיילותי איך בכל דברים ומעשים טובים הוסיף שיעור רב על מנהגו

חסיד ויעץ אותו שילך בזאת הלילה למקום השחוק שקורין טייאטר"ו והחסיד רעד מדבר זה עד שבא היצה"ט וא"ל תלך מה בכך תראה עולם בעיניך ואולי מן מהלך זה יצא דבר טוב כי עדיין לא ראית שחוק מימך ורק תשמור יראת ה' בקרבך ולא תחטא. וילך החסיד באותה לילה לראות בזה המקום את השחוק ויעמוד שם עד שעה שמינית מן הלילה ורק רואה היה ויבא אל ביתו, והיצה"ר הולך אחריו לידע מה הפרי הנולד מן המראה הזה שראה החסיד כי הוא צייר בלבו דבר רע שיוצא מן המראה הזה שילכד בו החסיד ולכך בא אחריו לביתו לראות אם הועילו מעשיו. וירא והנה החסיד כשנכנס לביתו נפל על מטתו ויבך בכי גדול וצעקה גדולה. ותרץ אשתו לקול בכייתו ותאמר מה לך. ויאמר לה כלי זהב היה לי מזהב פרויים והיה מזוקק הרבה ועתה בזאת הלילה בחנתו בתוך הכור ויצא זקוקו שני שלישים זהב ושליש סיגים וגם ידעתי שאינו זהב פרויים אלא זהב פשוט הנמצא בשוק לרוב. א"ל אשתו אתה הלכת לשחוק של טייאטר"ו מהיכן היה לך צורף שם לבחון את הכלי. ועוד מימי לא ראיתי כלי זהב אצלך וכי מתוך שכרות אתה מדבר דברים אלו. א"ל אינני שיכור אלא מדבר בדעת והשכל כי כלי הזהב הוא הלב שלי שאני עובד בו את השי"ת בחשק התורה והמצוות והייתי חושב שלבי היה זך מאד שיש לו שמחה שלימה בתורה ומצוות והייתי חושב שיש לי חשק גדול בתורה ומצוות יותר מן הראוי. ועתה בזאת הלילה ראיתי את המעשים הנעשים בבית המשחק איך עשרה בני אדם חלושי המוג יושבים על השלחן משחקים בקוביאי עד שעה שמינית בחשק רב ובהתלהבות גדולה אשר אני לא היה לי בעסק התורה ומצוות אחד מעשרה מזה החשק והתלהבות שהיה לאלו. ועוד ראיתי בני אדם גדולים ומשכילים איך הם שמחים שמחה גדולה על מעט ליצנות ושחוק שעושים לפניהם אשר אני לא היה לי שמחה בתורה ומצוות חלק אחד מעשרה משמחתם. ועוד ראיתי אנשים ונשים מרקדים ביחד ויגעים יגיעה רבה עד שהיה שוטף מהם זיעה שטף רב והם מתענגים ביגיעתם עונג רב ואני לא הייתי יגע בתורה ומצוות אחד מעשרה מהם וגם לא

יתנהג בהם בעסק התורה והמצות כמה הוא גדר השיעור שצריך לנהוג בו. וכמו שלמד אותו כסיד הנז' במשל מכחות היצה"ר כאמור, ועל זה בא הכתוב כאן ללמד מן הכבשים אלו כחות היצה"ט ומן העוזים אלו כחות היצה"ר תקחו לימודים וידיעות והשכלות לעשות ולהתנהג בעבודתו יתברך בעסק התורה והמצות:

פרשת בשלח

ויהי בשלח פרעה את העם. איתא במדרש מאן אמר וי פרעה אמר וי. וי"ל דמשמע בעל המאמר הזה היה לו ספק באמירת הוי אם פרעה אמרה או אחר. דהיה צד טעם לומר דפרעה אמר וי ועוד טעם דאחרים אמרו וי ולא פרעה כי כן מורה לשון השאלה מאן אמר וי ובא להכריע דפרעה אמר וי ולא האחרים על כן צ"ל מה הוא צדדי הספק שלו. ונ"ל בס"ד דארוז"ל בשכר פסיעות שליוה פרעה את אברהם אע"ה דכתיב וישלח אותו דשלוח ר"ל לוי' עשה לו גשתעבדו בניו אצלו, פירוש דגזרת השעבוד לא נתפרש בה באיזו אומה תהיה ועתה בשכר פסיעות של לוי' זכה פרעה שיהיה השעבוד אצלו. ולפ"ז יש צד טעם לומר דישראל אמרו וי על שלוח שעשה להם פרעה שליוה אותם דאמרו בשכר לוי' ודאי שארית השעבוד שהיא ק"ץ שנה שצריך להיות להם אח"כ ודאי זכה בו פרעה בשכר לוי'. והוא קל וחומר מן לוי' הראשונה ולכן אמרו וי דעתה גודע להם שיש להם חזרה למצרים אח"ו. ויש צד אחר לומר שגם פרעה אמר וי על יציאת ישראל מארצו שהפסיד כ"כ עבדים. לכך בא בעל המאמר לשלול את ישראל מן אמירת וי ואמר מאן אמר וי פרעה לבדו אמר וי. והיינו כיון דאמר וי על יציאתם הפסיד שכר לוי' שעשה להם דפרעה הראשון עשה הלוי' מרצון לבד דלא אמר וי אך פרעה עשאה בע"כ כיון דאמר וי ולכן ודאי ישראל בטוחים שלא יחזרו למצרים. ולז"א פרעה לבדו אמר וי כמ"ש ויהי בשלח פרעה את העם וחשש ההשבה והחזרה למצרים לא היה אלא מצד זה דלא נחם אלקים וכו' כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ואז ושבו מצרימה:

הקודם כפלי כפלים. על כן ראה נא מה תועלת היה לי ממך שעשית לי בקשתי ויעצת לו שיבא למסיבה שלי כי היה לי הפסד רב בזה ואתה הרווחת ריוח גדול א"כ שקיל טובתך ושדי אחזירי כי לטובתך והנאתך יעצת אותו. וישחק יצה"ט על דבריו:

אח"כ א"ל היצה"ט בחיך תודיעני למה לא רצית להזמינו אותה הלילה אלא עד אחר שתי לילות. א"ל היצה"ר לא אשיב לך על הדבר. א"ל למה. א"ל כדי שלא תשחק עלי ותשמח בי. א"ל היצה"ט תאמר בחיך ואל תחוש בזה ויפצר בו ויאמר לו אני ראיתי אותו חסיד שמן בתורה ומצות ומע"ט אמרתי בלבי מה טוב אם אוכל להכשילו ולטמאו על כן חשבתי להביאו לבית השחוק שקורין טייאטר"ו שיראה שם מעשים וענייני כיעור המעוררים תאות המשגל בלב הרואה ואמרתי ודאי אותו חסיד כשיראה דברים מכוערים אלו יתלהב בתאות המשגל אך ודאי לא יבא בפעם ראשונה לנאף עם נכרים אלא ילך לביתו לשכב עם אשתו להשקיט אש התאווה הנוצר בקרבו והנה אותה הלילה היתה אשתו טהורה אבל קרוב לוסת שלה ואם ישכב עם אשתו בטהרתה במה יטמא. לכך אמרתי להמתין עד אחר שתי לילות כי ידעתי שאשתו תפרוס גדה מן הוסת שלה ואז זה לרוב להב תאותו ישכב עם אשתו גדה ויטמא. וסוף דבר לא הועיל כל זה אלא אדרבה הוסיף יראה על יראתו וטהרה על טהרתו וקדושה על קדושתו. וישחק היצה"ט ויאמר לו עתה למדתי דבר אחד אשר לא ידעתי מעיקרא והוא כי ראיתי בקהלת ששלמה הע"ה קרא אותך כסיל כמ"ש מלך זקן וכסיל והייתי תמה למה קראך כסיל ורואה אני שאתה פקח מפתה כמה אלפים בני אדם בלשון חדה. אך עתה ראיתי שבאמת וצדק אתה כסיל גמור דאיך חשבת ועלה על לבך שאותו החסיד יחטא באשתו גדה שעשית כל הכנות אלו. א"ל היצה"ר בעבור זאת לא רציתי לגלות לך הטעם הזה שלא תשחק בי. ע"כ המשל אשר הכינותי בדרך מליצה:

נמצא האדם מלבד הלימוד שיש לו ללמוד מן כחות יצה"ט לצורך עבודת הבורא איך יעשה הנה יש לו ללמוד גם מכחות היצה"ר מדרגות השמחה והחשק והיגיעה והתענוג אשר